

De heer drs. A.P. Visser
President van de Algemene Rekenkamer
Postbus 20015
2500 EA Den Haag

Bezuidenhoutseweg 67
www.minbuza.nl

Contactpersoon
FEZ@minbuza.nl

Onze Referentie
MINBUZA-2018.1249113

Bijlage
Aandachtspunten bij
concept-rapport

Datum november 2018
Betreft bestuurlijke reactie op het concept-rapport 'Brexit, Voorbereiding op
financiële en economische gevolgen en consequenties voor de Douane'

Geachte heer Visser,

Bij brief van 15 oktober 2018 hebt u het concept-rapport 'Brexit, Voorbereiding op
financiële en economische gevolgen en consequenties voor de Douane' voorgelegd
voor bestuurlijke reactie.

Het kabinet dankt de Algemene Rekenkamer voor dit concept-rapport. Hieruit
komt naar voren dat de Nederlandse overheid zich al vanaf een vroeg stadium
intensief heeft ingezet om de financiële en economische gevolgen en de
consequenties voor de Douane van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk
(VK) uit de Europese Unie (EU), de zogeheten 'Brexit', in kaart te brengen en
waar mogelijk te beperken.

Alvorens nader in te gaan op de bevindingen wil het kabinet opmerken dat het
concept-rapport de situatie weergeeft op 31 juli 2018 en dat sindsdien nog de
nodige voortgang is geboekt in de voorbereidingen.

De Algemene Rekenkamer stelt ten aanzien van de Douane vast dat, ondanks de
grote inzet, de periode tot 30 maart 2019 te kort is om volledig te zijn toegerust
om alle mogelijke gevolgen van de Brexit op te vangen in het geval van een
no-deal-scenario.

Het kabinet acht deze constatering op zichzelf terecht en merkt daarbij op dat er
vanuit wordt gegaan dat op 29 maart 2019 bij de Douane ten minste 500 fte zijn
geworven, waarvan 300 fte opgeleid en daarmee ook volledig inzetbaar zijn. Over
dit proces is de Tweede Kamer regelmatig geïnformeerd. In het verlengde hiervan
heeft de Douane aangegeven dat men tijdelijk scherpe prioriteiten moet stellen.
Daarbij zal voorrang worden gegeven aan het opvangen van de directe gevolgen
van de Brexit, zoals het verwerken van de extra stroom douaneaangiften (zie de
brief van de minister van Buitenlandse Zaken naar aanleiding van Kamervragen
over de voorbereidingen van Nederland op een keiharde Brexit van 1 oktober
2018). Hoewel de tijd te kort is voor Douane om volledig te zijn toegerust om alle
mogelijke gevolgen van de Brexit op te vangen in het geval van een
no-deal-scenario, ligt de Douane op koers om per 29 maart 2019 alle
voorbereidingen te hebben getroffen om de continuïteit van alle douaneprocessen
te borgen en oponthoud in de logistiek zo veel mogelijk te voorkomen dan wel te
beperken.

Ondanks een goede voorbereiding van de Douane kan echter vertraging in de goederenstroom optreden. Het blijft immers een geheel nieuwe situatie die nooit zo ideaal kan uitpakken als de huidige interne markt waarvan het VK deel uitmaakt.

Onze Referentie

...

Over de mogelijke directe en indirecte financiële gevolgen van de Brexit stelt de Algemene Rekenkamer vast dat het kabinet deze niet heeft vertaald naar maatregelen in de Rijksbegroting.

Dienaangaande merkt het kabinet allereerst op dat het niet mogelijk is om de indirecte financiële gevolgen van een Brexit betrouwbaar en volledig te kwantificeren. Om die reden is ervoor gekozen deze alleen kwalitatief te beschrijven. Indien overheden, bedrijven en consumenten hun gedrag aanpassen als gevolg van een Brexit kan dit indirect de hele economie raken. Daarnaast hangen de economische en budgettaire gevolgen van de Brexit sterk af van de wijze waarop het VK de EU verlaat. Op dit moment wordt hierover nog onderhandeld en zijn er derhalve meerdere scenario's mogelijk.

In de Miljoenennota 2019 volgt het kabinet de economische ramingen van het Centraal Planbureau, dat in het zogeheten 'basispad' uitgaat van een ordelijke overgangperiode en een eindsituatie conform een vrijhandelsakkoord. Indien het proces van de Brexit echter anders verloopt, kan de economische situatie slechter worden dan voorzien en kan er aldus een indirect effect op de Rijksbegroting zijn. Een verslechterde economische situatie kan bijvoorbeeld leiden tot hogere werkloosheidsuitgaven of lagere belastinginkomsten.

Het trendmatige begrotingsbeleid van het kabinet is erop gericht economische tegenvallers op te vangen via automatische stabilisatie, waardoor in deze situaties niet automatisch hoeft te worden bezuinigd. Dit alles wel met inachtneming van de Europese begrotingsregels.

Wat betreft de directe financiële gevolgen voor de begroting gaat de Algemene Rekenkamer uit van een totaalbedrag van EUR 2,3 miljard in het slechtste geval. Hieronder zijn begrepen de reeds vrijgemaakte en ingepaste extra middelen voor de Douane en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, maar ook de mogelijke risico's op hogere afdrachten aan de EU in geval van een no-deal-scenario.

In dit verband wijst het kabinet erop dat de omvang van een eventueel risico van hogere EU-afdrachten voor 2019 en 2020, mocht een no-deal-scenario zich voordoen, thans nog onzeker is en mede afhankelijk is van de uiteindelijke hoogte van de EU-begroting. Hierbij is van belang dat, ook indien de afspraken uit het financial settlement zouden vervallen, het VK wat Nederland betreft juridisch blijft gebonden aan de financiële verplichtingen die voortvloeien uit het (voormalige) EU-lidmaatschap. Het kabinet houdt in onderhandelingen over het volgende MFK vanaf 2021 nadrukkelijk rekening met het vervallen van de reguliere bijdrage van het VK aan de Europese begroting. Verder zijn de uitgaven voor de uitbreiding van onder andere de Douane niet alleen afhankelijk van een scenario waarin het VK zonder overeenkomst de EU verlaat.

De Algemene Rekenkamer constateert dat het parlement schriftelijk en mondeling op hoofdzaken wordt geïnformeerd over de Nederlandse voorbereiding op de Brexit.

Het kabinet hecht eraan te benadrukken dat beide Kamers van het parlement zo volledig mogelijk zijn geïnformeerd zonder de onderhandelingspositie van de zogeheten 'EU27' te schaden en zonder de eenheid van die groep in gevaar te brengen. Wanneer de Kamers naar aanleiding van ontvangen vertrouwelijke

onderhandelingsstukken extra geïnformeerd wensen te worden over de laatste ontwikkelingen in de Brexit-onderhandelingen, gebeurt dit in vertrouwelijke vorm of door middel van technische briefings. De combinatie van de reguliere informatievoorziening en de mogelijkheid tot het ontvangen van besloten briefings maakt het mogelijk de Kamers maximaal te informeren.

Onze Referentie

...

Verder merkt het kabinet op de mate van voorbereiding van het bedrijfsleven op de mogelijke gevolgen van de Brexit nauwgezet te volgen. Al in een vroeg stadium is opdracht gegeven voor drie onderzoeken naar de mate waarin het bedrijfsleven dit doet (november 2017, juni 2018 en een laatste peiling in 2019). Uit het onderzoek van juni (Kamerstuk 23 987, nr. 263) komt naar voren dat de helft van de ondervraagde ondernemers die zaken doen met het VK zich in meer of mindere mate voorbereidt; bijna 1 op de 5 ondernemers (18%) doet dat in behoorlijke of zeer grote mate en bijna 1 op de 3 ondernemers (32%) bereidt zich in mindere mate voor. Dit betekent echter ook dat nog steeds de helft van de bedrijven zich (nog) niet voorbereidt. Hoewel de keuze hiertoe tot de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven behoort, deelt het kabinet de zorg van de Algemene Rekenkamer op dit punt. Een heldere communicatie richting het bedrijfsleven over de noodzaak van een adequate voorbereiding op de Brexit blijft dan ook onverminderd de inzet van het kabinet.

Tot slot merkt het kabinet op dat het de verantwoordelijkheid neemt voor de coördinatie van interdepartementale calamiteiteninspanningen. De mede daartoe op het ministerie van Buitenlandse Zaken ingerichte eenheid Contingency Planning en Preparedness (CECP) coördineert de interdepartementale scenario-uitwisseling en het delen van ervaringen met oefeningen. Op basis hiervan kunnen crisishandboeken worden bijgesteld en calamiteitenteams worden vormgegeven naar gelang de uitkomsten en wordt een interdepartementale calamiteitenoefening voorbereid.

Mede namens de minister van Financiën, de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

de minister van Buitenlandse Zaken,

Stef Blok